

Badiny Gyula, Török Ferencz, Dugovics Győző, Szemző István, Borbély Endre, Wank N. Richárd, Tóth József, Fürth Sándor, Nagy Géza, Karezag Jenő, ifj. Krausz Gusztáv, Remel János, Cselley László, Székács György, Aschner Alajos, Frankl Pál, Szathmáry Árpád, Deák Imre, Bruckner Alajos, ifj. Botka Béla, Kölber Pál, Lustig Testvérek, Rittich Jenő, Böhm Béla, Rötzer Ferencz, Keresztzeghy Zoltán, Rozgonyi Ottó, GerőAndor Immerblum Dezső, Trstyánszky Gábor, Popper József, Mika Vilmos, Koronghi Lippich Dénes, Keresztély Ernő, Machner Mihály, Vas István, Grosz József, Kukuk Arthur, Eisler Dezső, Füzesséry Bálint, Hrnesjar Dániel, Tanbinger Zoltán, Zakár Jenő, ifj. Láng Ferencz, ifj. Fleischl Sándor, Vécsei Ferencz, Losonczy István, Müller István, Salgó Emil, Vajna Béla, Heuscheimer Ernő, Reichenfeld Rezső, Deutsch Árpád, Friedmann Ernő, Ordódy László, ifj. Graits Ferencz, Holländer Sándor, Kósa József, Mattyasovszky Lajos József, Bloch Ernő, Dobránszky Ede, Steiner Pál, Fischer Manó, Nagy Miksa, Doromby Endre.

A kitűzött könyvjutalmat (Deli: Bácsy Jakab, díszk.) Szathmáry Árpád gimn. VI. o. t., debreczeni előfizetőnk nyerte.

SZERKESZTŐI TELEFON.

L. I. A szótagejtvényt közöljük; az oszlop-rejtvény túlságosan könnyű. — **S. Gy.** (Budapest). Közölhető. — **F. I.** (Nagykeszi). Levélátadunk a kiadóhivatalnak. — **P. P.** (Budapest). Csak az előfizetők vesznek részt a sorsolásban. — **K. I.** (Nagykanizsa). 1. Nem nyertek. 2. A «Claudiusok» karácsonyra megjelenik könyvalakban is; árát még nem tudjuk. — **F. E.** (Szendrő). 1. Pályázatot nem hirdetünk. 2. Egyes szám ára 25 fillér. — **O. L.** (Budapest). Közölhető. — **Pityu.** 1. Rejtvényeket küldhet, csak aztán jók legyenek. Kérje a kiadóhivataltól. 3. Valószínűleg nem kaptuk meg. — **K. I.** (Nyitra). A kiadóhivatal rendbe hozza a dolgot és mi aztán értesítjük majd önt. **K. B.** — (Szászváros). Forduljon kérdésével a «Középiskolai Matematikai Lapok» szerkesztőségéhez; az szívesen megfelel kérdésére. — **I. K.** (Kául-Kápolna). A «Pannonia megvétele»-ről szóló éneket Csáti Demeter írta; ez ma már nem hipotézis, mivel az akadémia egyik tagja az ideai ülések egyikén adatokkal bizonyította be az állítást. Tehát önnek volt igazsága. — **L. Z.** (Moór). A pótérettségi vizsgálatok december havában lesznek; a budapestiek Budán vizsgáznak; a pestvidékiek Kecskeméten. — **B. B.** A hasonló fajta költői művek nem tartoznak a komolyan számbavehető közé. Igen sokan visszaélnék a toll hatalmával s az olvasóközönség nemcsak jóhiszemű, hanem meglepően tájékozatlan is. Maradjon a régibb magyar íróknál, talál közöttük még eleget, a kinek a műveiben igazi lelki gyönyörűséget fog találni. — **Szabad előadás.** Nagyon helyeseljük szándékát. Manapság úgyszólván szorult a szabad előadás gyakorlása. Igaz, hogy szónoki tehetséggel születni szoktak az emberek, de szabatos, értelmes előadáshoz sok gyakorlat kell. Az elfogódottságot, mely első alkalommal nyilatkozik, erős akarattal le kell győzni. — **Idem.** Elég jó, majd elhelyezzük. Csak várnia kell.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellékek és diszvasalás k képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kellékek ez ideig jórészt Bécsből szereztek be, indítatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly szik előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett. **Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.** **Arjegyzék kiráratra bérmentes.**

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

IFJÚSÁGI OLVASMÁNYOK.

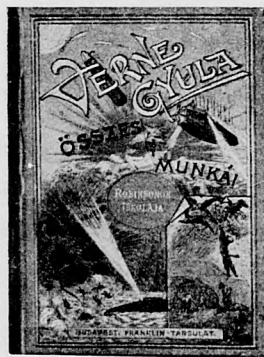
Gaal Mózes. Hún és magyar mondák. gazdagon illusztrálva Gyulai Lászlótól 2 K 50 f.
— **Magyar király-mondák.** Gyulai László rajzaival 1 K 50 f.
A két kötet egy vászonkötetbe 6 K.

Gaal Mózes, a magyar ifjúság kedvelt elbeszélője legújabb művében azokat a mondákat írta meg, melyek a régi krónikákban csak töredékek gyanánt maradtak meg. Az avatag író köntösbe öltöztette, színessé, költői szárnyalásúvá tette. Helyesen mondja, hogy e mondák avarján ritkán akadni virágra, hisz avatatlan kezek mind letepték s az írtás közben mondatvirágunk minden szirma, illata elveszett. A töredékeket igazságos kézzel és becsületes hűséggel összerakogtató, ábrázolások ifjú bajt adni, de ügyelni, hogy ezenközben régi zománczát se veszítse: ez volt a szerzőnek nehéz czélja. És a ki ezeket a mondákat elolvassa, tanúságot tehet róla, hogy az író czélját elérte. A Hún és Magyar Mondák felnőtteknek és az ifjúságnak egyaránt valók. Régies, színes, magyaros elbeszélői hang uti meg fülünket a kötet minden lapján és az egész a régiség naivitásának közvetlenségével hat ránk. Kezelve Hunor és Magyartól Csaba királyig a Gaal Mózes mesteri kezén bibbiaos, vonzó elbeszéléseké válnak összes hún mondánk és nem csekélyebb írói virtuozitással, a fajszeret rajongásával és hatalmas nevelői hatással írta meg Szent Istvánig a magyar mondákat is. Még értékesebbé teszik a könyvet Gyulai Lászlónak rajzai. Gaal Mózes nyelve erős tögyökéres magyar nyelv, rajta van a krónikák nyelvének ódon zománcza, csupa merő zene, mely a népies époszok naiv hangját juttatja eszünkbe. (Egyetemes, 1900 márcz. 1.)

Verne Gyula. Antifer mester esodálatos kalandjai. 72 képpel 6 K. Kötve 7 K 20 f.
— **Senki fia.** Regény. 83 képpel 6 K. Kötve 7 K 20 f.
— **Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt.** 51 képpel 3 kiadás 2 K 80 f.
Vászonkötésben 4 K.

Nem szorul dicséretre Verne Gyula a közönség előtt. Nem egy munkája kedves ismerőse neki. Elragadtatással barangol a Verne mesélt kalandok világában s rajong e nagy festő káprázatos leírásaiért. Feszült érdeklődéssel követi őt fel a csillagok titokzatos világába, le a tenger néma mélységébe, hogy bámulója legyen a természet csodáinak; vele megy az éjszaki és déli sark jég-sivatagai közé és Brazília ezer- és ezeréves rejteteg őserdőibe, köruntazza a földet, lehátol annak központja felé és bekalandozza a felhők világát; az afrikai sivatagok kietlensége, a tropikus vidékek bujasága, mint egy óriás panoráma vonulnak el szemünk előtt ezer meg ezer képeivel, föld felett és víz alatt. S a természet nagyságát tarkítja a bámulatos kalandok színtelensége, az emberi ész legkézeltebb, legesodálatosabb találmányainak sokasága. S a merre megyünk vele, a hová követjük őt, lépten nyomon a mulatság mellett ott a tanulság. A fizika törvényei, a földrajz, a természettudományok, a technika eredményei, a történelem tanulságai, mind-mind mulatva lesznek a mieink. Nines író, ki méltó versenytársa lehetne ebben Verne Gyulának.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. váilás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

A KEGYELEMKENYÉR.

Regény az ifjúság számára. Irta Gaal Mózes.

VIII.

Karácsony-este a kastélyban.

A tisztartó a levelet még aznap megírta az árva-intézet igazgatójának, természetesen nem a maga, hanem a méltóságos bárónő nevében. Az igazsághoz híven beleírta azt is, hogy Szalánczy Ádám a bárónő rokona, pedig erre külön fölhatalmazása nem volt. Sőt még azt is beleírta, hogy a fiú mindennemű támogatást megérdemel. A levél elment s a bárónő mindjárt postafordultával várta a választ. A Szalánczy fiú viselkedése neki egyáltalában nem tetszett. A cselédek rendre jöttek és bepanaszolták őt.

Ma a kertésznek, holnap az inasnak, majd a szakácsnének volt vele baja. Az inasnak azt monddta, hogy ő nem fél a nagynénjétől s hogy ő nem bánja, ha mind a két fülét teleordítják az árulkodók; a konyhában két kutyát marakodtatott, a parkban felmászott a zuzmarás fára s a kertésznek a nyakába rázta a havat. Az istállóban felmászott a lovak hátára, szóval úgy viselkedett, mintha a bárónőnek az unokája s nem holmi szegény rokona lett volna.

— No látod, Félix, ilyen a te dédelgetett barátcskád! — mondá a bárónő minden újabb panaszra.

— E... e... csak gyerekség, Mili, igazán e... e, kár belőle kázust csinálni.

Ha pedig a fiút vonta kérdőre, mintha bot lett volna, úgy nem szólott semmit. Ott állott Mili tante előtt, merően a szeme közé nézett és hallgatott.

— Megtörök ez a macacsság! Meg fog törni

majd! Az intézetben nem lesz úgy, mint itt! Megállj csak! Alázatos leszel, a mint illik hozzád! Menj ki, nem akarlak látni! Menj!

Ádám kiment s maradt a régi. Barangolt a faluban, a parkban, az erdőben. A puskájával lödözte a mezőn a madarakat. Otthon pedig Félixnek mind arról beszélt, hogy be jó lesz neki abban az intézetben, a hova küldik. Ott nem lesz inas, kertész, szakácsné, kocsis, macska és — nagynéni.

Epedve várta a levelet. Jobban várta, mint a nagynéni. Csak Félix báró nem várta azt a levelet. Szerette volna, ha egyáltalában nem érkezik, ha a fiú ott marad a kastélyban s neki meglesz a kis czimborája, kivel esténként teázik és beszélget, a ki neki elmeséli, hogy mivel bosszantotta a cselédeket, hogyan ment be az éléskamra ablakán s rakta meg almával mindkét zsebét. Ezek mind mulatságos, kedves dolgok voltak Félix bárónak. Emlékeztették őt a maga gyermekkorára. Elvégre mit tehetett ő arról, hogy a fiút olyan nagyon megszerette?

Csupán ez a szeretet készítette őt arra, hogy vakmerő álmokba merüljön.

— Minden jó lesz... majd... e... e... te csak légy türelemmel, Ádám... Nem élünk örökké, te sem, én sem — más sem. (Ez a «más» Mili tante-ot akarta jelenteni.) Azután kiveszlek a... a... hogy is mondjam csak... az intézetből... Külön inasod lesz, professzorok járnak hozzád... Itt tartjuk az exament, utána jót mulatunk! Teringettét, úr lesz belőled! És a macskákat kidobjuk, a régi ócska butorokat is kidobjuk, mindent kidobunk s kezdjük a... a... az új életet.

— De nekem semmi sem kell innen! — mondá a fiú komoly arccal.

— Innen? Miért innen? Tőlem kapsz mindent . . . e . . . e . . . te leszel a fiam.

Ádám rázta a fejét.

— Te nem hiszed?

— Csak azt, hogy te Félix bácsi nagyon jó vagy s hogy Mili tante jobban szereti a hazug cselédek.

— Fiú, rosszul mondod, . . . én tudom, hogy nines úgy. Miért nem hizelegsz a tantenek, miért nem víg az arczod, ha ebédnél ülünk? Látod, én tudok, a mit tudok. A cselédek okosabbak, mint te és én.

— Nem tudok jó lenni, mert a tante nem szeret. Elvisznek az árvák közé, azok talán fognak szeretni, azok között én jó leszek.

És a fiúnak igaza volt. Ő nem tudott jó lenni abban a kastélyban, hol senki sem szerette, hol mindenki csak azt érezte vele, hogy alamizna-kenyeret kap. Éktelen daczosság szállotta meg. Mihelyt olyan szót hallott, a melyből kiolvasta a rosszakaratot, fölvetette a fejét, összeráncszolta a homlokát és a szemei villogtak.

Igy telt el egyik hét a másik után örömtelenül. A nagy hideg bezárta őt a kastélyba. Unalomból elővett mindenféle könyvet és olvasott, de nem érdekelte az, a mit olvasott.

Ha vacsora után Félix báró a nénjével kártyáztott, ő hallgatta az óra ketyegését s a lelke elszállott abba az udvarházba, hol minden csak körülötte forgott. Ilyenkor összefacsarodott a szive, megnevésedett a szeme héja, kiment a szobából s hiába mondotta Mili tante, hogy maradjon benn, nem fogadott szót.

Őt ne lássa senki sirni.

Karácsonytól két hét választotta el s a várva-várt levél még mindig nem érkezett meg.

Félix báró kezdett arról mesélni, hogy a fiút talán nem is veszik be az intézetbe. Nagyon sok az árva, a szegényebb fajta, azoknak kell a fundáció.

— Lásd e . . . e . . . Mili édes, a fiú maradhatna. A pap feljön a kastélyba, tanítja; ha tanul, megszeliidül. . . .

— Elég, Félix, tudod, hogy nem kértem tőled tanácsot! A fiút föl kell venni. A tisztartó el fog személyesen menni az igazgatóhoz. Megmondja, hogy a válaszzsal való késelem engem bosszant, hogy illetlenség. Te pedig ossz és ne beszélj a dolgról.

— Bocsánat, Mili édes, . . . e . . . e . . . csak azt gondoltam —

— Fölösleges. Elhatároztam, hogy megy és

megy! Különben, ha annyira szereted, tessék, vidd el, neked adom, neveltesd úri módra! Egy szóval sem . . .

— Kérlek, kérlek!

— Úgyis azt mondta, . . . igenis mondta, hogy a kastélyban csak neked van szived, a többi mind —

— Pletykáltak megint . . . én —

— Te . . . te . . . te . . . ugyan kérlek, ki vagy te? Drága öcsém, a ki nem bánod, ha engem gyaláznak. Eszel, pipázol, élsz s magad sem tudod, hogyan.

És Félix bárónak már ki tudja, hány századik-szor le kellett nyelnie ezeket a szavakat, a melyek az ő kenyerét úgy megkeserítették. Elhallgatott s rakta tovább a kártyákat az asztalra s várta mohón az órát, hogy üsse már a tizet.

A vén Balogh télvíz idején elment a messzi városba, fölkereste az igazgatót s megvitte neki a haragos bárónó izenetét. Tekintélyes, kövér, papi ember volt az igazgató. Méltóságos úrnak szólították s igen sűrű szemöldökei voltak.

— Hja, kedves tisztartó úr — mondá mosolyogva, — az ügykezelés nálunk korántsem olyan egyrétű, mint a bárónó képzei. A nemes familia fundációja felett, fájdalom, nem az úri familia rendelkezik. Igazgató-tanács van, ez évenként egyszer tart ülést ekkor dönt a felveendő növendékek felett. Azt a levelet megkaptam, de félretettem. Az intézkedés még korai —

— De instálom, reverendissime, a bárónó —

— Engedelmet kérek! A szóban forgó árva a bárónónek rokona . . . négy-öt hónapig a méltóságos bárónó konyhájáról telik egy tányér leves, hús, mi? Addig várhat.

— A bárónó igen szeretné, ha a fölvetel azonnal megtörténnék, hogy — — hogy az árva a rendszeres tanulástól el ne vonassék.

— Rendszeres oktatás! Hm, a méltóságos bárónó állitson a rokon mellé egy házi tanítót. Mindössze néhány forint költség. A tanítók nem drágák.

— E szerint a bárónó nem számíthat arra, hogy az árva ebben az iskolaévben fölvetéssék az intézetbe?

— Nem hinném, azaz hogy nehezen hinném. Meglehet, hogy kegyes főpásztorunk, a püspök úr, kivételesen intézkedik, ha ennek az én esetleges fölterjesztésemre szükségét látja.

Az öreg Balogh János elmondott egyet-mást arról az életről, a mely a kastélyban folyik, no meg a Szalánczy-család pusztulásáról. Nagyon

melegen beszélt, az igazgató úr meg volt hatva s megígérte, hogy külön felterjesztésben fogja a Szalánczy fiú fölvetelét szorgalmazni.

Ezzel a biztató igérettel ment haza a vén tisztartó. Beszámolt hűségesen a bárónónek, a ki eleinte nagyon haragudott az intézet igazgatójára és úgy vélekedett, hogy a család talán visszavonhatná a fundációt, de végül megnyugodott abban, hogy a külön fölterjesztés meg fog történni s ő már csak rövid ideig fog a Szalánczy fiú miatt naponként méreggel táplálkozni.

minden ebéd meg vacsora után sonkát evett s Ádámmal vígan lakmározott.

Erről sem Ellinornak, sem a bárónónek tudomása nem volt.

Dermesztő fagy volt künn a természetben s hasonlóképpen dermesztő fagy volt benn a kastélyban. A falusiak áhitatos lélekkel imádkoztak a templomban és örvendezének az ő szívékben, hogy megszületett a kis Jézus. A legények házról-házra hordozzák a fából faragott Bethlehemet, feljöttek a kastélyba is, de a méltóságos bárónó elkergette őket. Az udvari cselédség a konyhában

FÜZES. — Paál László festménye.

Eljött a karácsony.

Ellinor hirtelen megbetegedett.

Hogy a gyomrát rontotta-e el vagy meghűlt, vagy valaki erősen megrúgta, nem lehetett kideríteni. Tény, hogy rosszul érezte magát. A bárónó kétségbe volt esve. A megye székvárosából elhívták az állatorvost. Ebédnél, vacsoránál nem esett egyébről szó, mint a beteg Ellinorról. Az ínas lábujjhegyen járt, Félix bácsi aggodalmas arczot öltött, csak Ádám maradt e családi nagy szerencsétlenség között tökéletesen közömbös.

A bárónó hetenkint háromszor böjtöt fogadott s így az asztalra nem került egyéb, mint tojás: főtt, rántott alakban, böjtös levelek, tejben főtt kása. Félix báró a szakácsnének titkon pénzt adott és sonkát főzetett, azt a szobájába vitette s

gyűlt össze. A szakácsné tömérdek ételt készített, a pincéből bort hoztak fel. A kertész kártyát szerzett s volt multság.

Benn a nagy ebédelőben a bárónó a nagy betegért való imádságot olvasta fel hangosan. Ellinort az ölébe vette. Azután dominót játszott Félix báróval. Nyomasztó csend volt.

Távolról hallatszott a falusi legények éneke:

«Mennyből az angyal lejött hozzátok
Pásztorok! Pásztorok!»

Szalánczy Ádám belétemkezett a kandalló mellett levő nagy székbe s nézte a tüzet, a tűznek lobogó lángnyelvét, hallgatta a fahasábok siránkozó sistergését, közben-közben a dominókockák koppantak az asztalon.

A kis Jézus nem jött el a kastélyba, hogy örömet hozzon az árva fiú szívének.

Félix báró néha-néha lopva oda pillantott a gyermekre. Szeretet lobogott a szemében s nyugtalanul várta, hogy a dominó-játéknak vége legyen.

Mikor pedig Mili tante elbocsátotta szegény rabszolgáját, Félix báró felébresztette Ádámot, ki a nagy székben elszenderedett s azt súgta a fülébe:

— Jere haza!

— Igen, igen, haza vitte őt. A Félix báró szobájában nagy fényesség volt. Az asztalon egy karácsonyfa állott. A karácsonyfa alatt ezüst óra, notesz s más apróság.

— E . . . e . . . ez a tiéd, fiú! — mondá Félix báró meghatva. Nem a karácsonyfa hatotta meg őt, hanem Ádámnak az arca.

— Köszönöm — rebegette a fiú — nagyon szépen köszönöm!

— Nem nekem, . . . a Balogh úrnak, a tisztartónak köszönd . . . E . . . e . . . igen, neki. Én gondoltam, ő megcsináltatta. Ó jó ember, nagyon becsületes ember!

A kis Jézus mégis eljött a kastélyba, hogy behintse a kegyelemkenyéren élő fiú szívébe az emberszeretetnek irmagját. (Folyt. köv.)

BETEGEN.

Ne féltsetek, nem «megyek» én el,
Dehogy megyek még, fiaim.
A jó Isten megőriz engem,
Értetek is, én kicsi lelkem,
Fehér galambjaim!

Meg rossz halott is lennék én még,
Nem lennék odalent sokat . . .
Onnan is, tudom, fel-feljárnék:
Megigazgatni éjszakánként
A takarótokat.

ŐSZI ÉNEK.

Megint csak árva lett a rétünk,
Az erdők hallgatag megint . . .
Megint csak nincs már mit keresnünk,
Kivel beszélünk idekint!

A vadvirágok összebújnak,
Mint a virrasztó emberek . . .
Hideg szél orgonál az erdön,
Bús, temetési éneket.

A pusztulás fájós jelének
Nem lelmi már számát, szerit . . .
A halál jár itt, a halál jár,
És — menekülni kényszerit.

De hova, merre menekülnénk?
Ha nem Hozzád, Uram, kihez?
A Te örök tanácsod ellen,
Főlebbezés nincs senkihez!

Te hinted a nyárt be virággal,
Tied tavaszunk és telünk . . .
Ó, fogadj oltalmadba minket,
S áldd meg reménynyel a telünket,
Gondviselő jó Istenünk!

Szabolcska Mihály.

A Nemzeti Múzeum jubileuma.

A magyar Nemzeti Múzeum november 26-án üli százéves jubileumát. A magyar művelődéstörténetnek nagyjelentőségű ünnepe ez, melyhez egy lelkes és adakozó főúr neve fűződik, a Széchenyi Ferencz grófé.

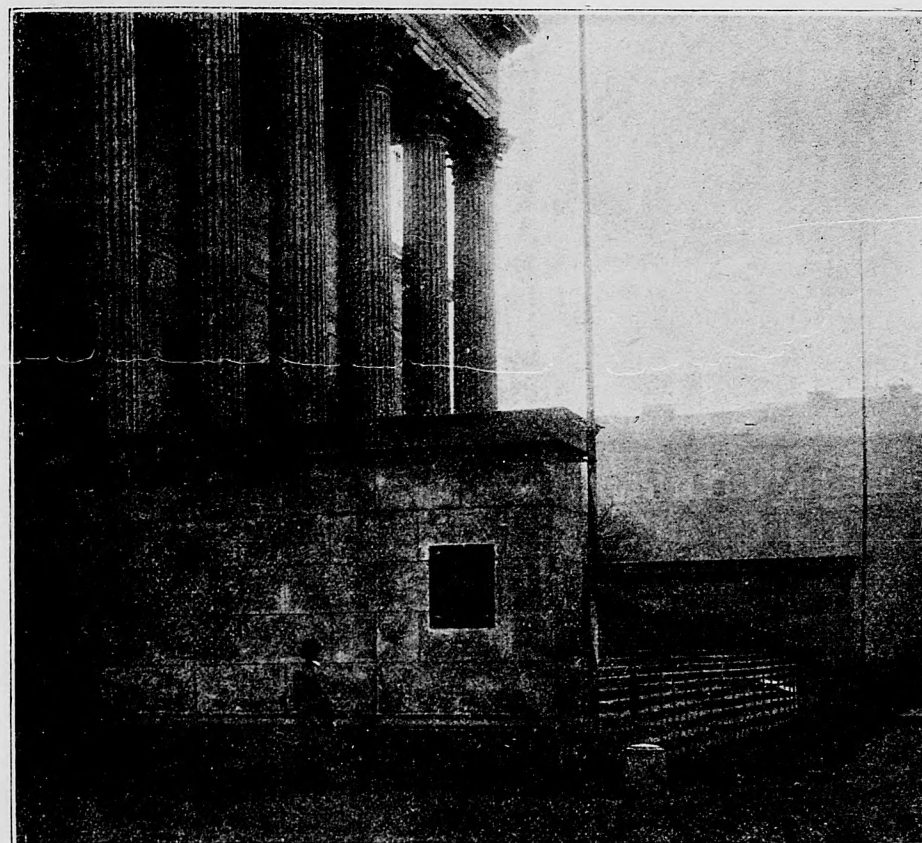
Széchenyi Ferencz gróf a magyar Nemzeti Múzeum alapítója Széplakon (Sopronmegye) született 1754-ben. Tanulmányait Sopronban kezdte, Szombathelyen folytatta s a bécsi Teréziánumban pedig be is fejezte. Ő is, mint családjának számos tagja a közélet terére lépett s 1766-ban a kőszegi kerületi táblánál asszeszori állást kapott. Nem sokáig viselte e kis hivatalt s az emelkedések gyorsan érték egymást. 1783-ban már báni helyettes és a báni tábla elnöke, majd valóságos belső titkos tanácsos lett. 1786-ban a közélet terén annyi érdemeket szerzett Széchenyi egyszer csak lemondott minden eddig viselt hivataláról, minek okát igaz magyar érzésében kell keresnünk. Ekkoriban adta ki II. József hazánk germanizálására s alkotmányunk megsemmisítésére vonatkozó rendeleteit s ezek végrehajtója Széchenyi nem akart lenni. Nem is szerepelt József császár életében. Ennek halála után az 1790—91-ik országgyűlés ismét megtisztelte bizalmával: visszahelyezte régi méltóságába. 1792-ben somogyi főispán, a következő évben pedig a hétszemélyes tábla elnöke lett.

Életének legnevezetesebb mozzanata az 1802-ik évre esik. Ekkor alapítja meg a magyar Nemzeti Múzeum-ot s e bőkezű adakozása által közművelődésünk nagy alakjai közé emelkedett. Ez év november 25-én kelt alapítólevelével a nemzet-

ajándékozta 11,884 nyomtatványból (mintegy 15,000 kötet) és 1152 kéziratból (mintegy 2000 kötet) és jelentékeny térképgyűjteményből álló nagyzezeni könyvtárát. A könyvtár katalógusát elkészíttette, kinyomatta s egy-egy példányát a külföldi uralkodóknak, tudományos intézeteknek is megküldötte. A külföldi tudományos társulatok egymásután fejezték ki elismerésüket az által, hogy tagjukká választották, az 1807-ik ország-

kül, hogy a nemzeti ébredés jelentékeny munkájában, a «legnagyobb magyar»-nak, a lelkes apadicső fiának önzetlen fáradozását, fáradozásának nagyszerű eredményeit megérhette volna.

Széchenyin kívül az intézet másoktól is nyert becses ajándékokat. Mostani épülete a gróf Batthyány Antal hercegprimástól odaajándékozott telken 1837—47 emelték; 1867 óta az országgyűléstől évenként 200,000 korona segélyt nyer-

A NEMZETI MÚZEUM A PETŐFI EMLÉRTÁBLÁVAL.

gyűlés pedig a tudománypártoló gróf nemes elhatározásának emlékét egy törvényezikben örökítette meg. A király sem feledkezett meg Széchenyiről s az aranygyapjas rend lovagjává nevezte ki.

I. Ferencz alatt ismételtén a II. József korabeli szomorú állapotok újultak meg s Széchenyi megint visszavonult a nyilvános szerepléstől s ez időtől kezdve tisztán családjának élt.

Élete végén mindinkább búskomorság vett rajta s mindjobban a vallásos miszticizmus felé hajolt. Bécsben halt meg 1820-ban, távol a hazától, tele hazafiai fájdalommal, keserűséggel, a nél-

vén, fejlődése akadálytalanul folyhatott. Gyűjteményei közül a *könyvtár* 200,000 kötetnél többet foglal magában s főleg hungarikákban igen gazdag. Levéltára sok régi nemes család ősi okiratait őrzi; az *érem- és régiségtár* tisztán nemzeti jellegű ugyan, de gazdagságánál fogva párját ritkítja; leggazdagabb népvándorlási emlékekben, a mely tekintetben minden más európai múzeumot felülmúl. Az *állattár* különösen a rovar- és madár-gyűjtemény tekintetében mintaképül szolgálhat, az *ásványtár* szintén a kontinens leggazdagabb gyűjteményei közé tartozik. A *képtár* az újkori festők műveit foglalja magában

s a legjelesebb magyar művészek a lehetőség teljesen vannak benne képviselve. A *néprajzi* gyűjtemény eddig csak kezdetleges; legbecesebb része a magyarokkal rokonnépek etnográfiai tára és a Xantus-féle keletázsiai gyűjtemény. Végül említendő a Deák-szoba, a haza bölésére vonatkozó ereklyék gyűjteményével.

*

A százados évforduló alkalmából szép ünnepélyre készül a Nemzeti Múzeum. A nagy alapító-

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ.

nak ekkor leplezik le szobrát, mely halhatatlan alkotása közelében — a múzeum kertben — foglal helyet. Méltóságteljes alak áll előttünk, emelt fővel, komoly tekintettel, melyből a hazaszeretet és minden nemes ügyért való lelkesedés sugárzik ki.

Az életnagyságú szobor ideális embert mutat be s ez a mű alkotójának szerencsés gondolata volt, mert a nagy alapító eszméit s egész törekvéseit ilyen emberben, egy ilyen Széchenyiben látjuk legjobban kifejezve. A minden ízében művészi munka Istók János székely származású szobrász remeke, ki úgy a kivitel, mint a felfogás

tekintetében teljesen megfelelt nehéz feladatának. A szép szobor fővárosunknak legszebb díszei között foglal helyet s Széchenyi emlékezetét csak közelebb hozza, szellemét s hazafias gondolkodását pedig feleleveníti, mely mindenha példaképe lehet a magyar ifjúnak.

KÉPEK A MAJMOK ÉLETÉBŐL.

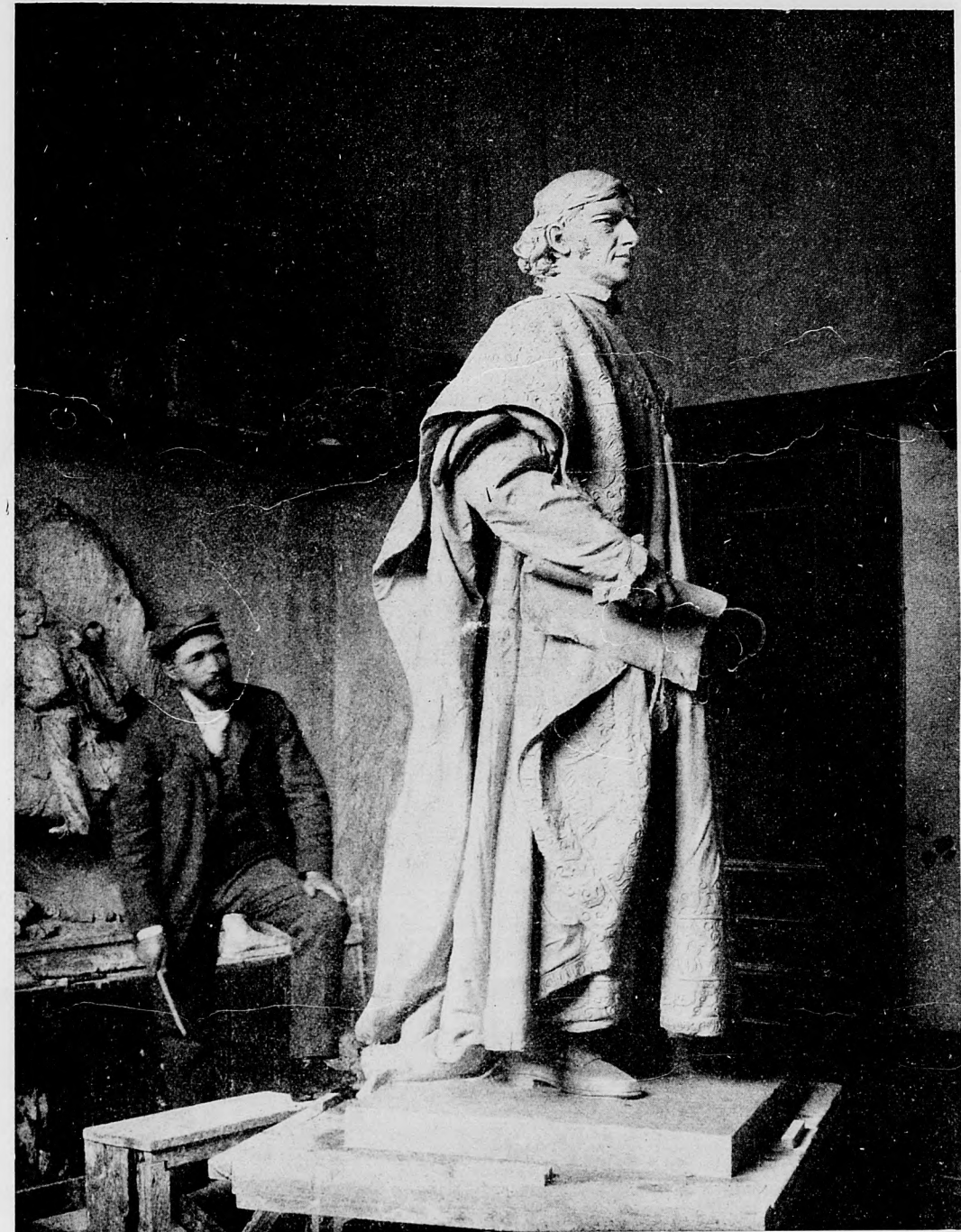
A kékorru czerkóf és a huszármajom.

A farkostól együtt méternyi hosszú majom Alsó-Guineában él. Háta, feje, nyaka felső része s végtagjainak külső oldala szennyes zöld, aranyos csillogással, egyéb testrészei kékes-szürkek, azonban arcát ragyogó sárga pofaszakál környezi, farka igen hosszú és élénk rozsdavörös színű. Legfeltűnőbb azonban csupasz orra, mely nefelejtsek színű. Ugyaninnen kapta nevét is. Jókora csapatokban az őserdőkben tartózkodik, de a tengerparton is megfordul, hol csigákra, rákokra s egyéb efféle állatokra buzgón vadászat.

Hogy milyen kedves, ragaszkodó állat, arról Pechnel-Loesche igen érdekes dolgokat beszél el.

Még igen fiatal korában — mondja — szereztem egy ilyen majmot, melyet felnevelve, öt évig tartottam házi állat gyanánt. *Muido* nevet adtunk neki s mindenkinek kedvence volt. Egész szabadon járt-kelt a szobákban, felugrált szekrényekre, asztalra s egyebüvé, de oly ügyesen, hogy semmit se tört össze. Ki-ki járt az ablakon is, tornászott az erkélyen, vígan futkározott a kertben, udvaron. Ha pedig a szabadba mentünk, hű eb módjára követett bennünket, közben azonban nagy buzgósággal fogdosta a pilléket, bogarakat, de különösen a sáskákat, melyek legkedvesebb csemegéi voltak. Sokszor azt is megtette, hogy valami rejtekből hirtelen egy-egy semmit nem sejtő emberre ugrott, nem kevés ijedelmet okozván neki. Különben senkit sem bántott. A barátságos indulatú apróbb kutyákkal szívesen eljátszogatott, de ha valamelyik meg akarta támadni, bátran ráugrott a nyakára s addig karmolta, pofozta, míg a kutya eszeveszett nyargalással odább vitte az irháját. Ha ilyen kirándulások alkalmával valamivel bemocskolta a kezét, nem nyugodott addig, míg csak valamiképp meg nem tisztította, ha pedig nem sikerült neki, kéréleg fordult hozzánk, hogy segítsünk neki.

Otthon igen szépen, engedelmesen viselte magát. Csak éppen inteni kellett neki, mindjárt bement hálókretreczébe, még az ajtót is behuzta maga után.

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ SZOBRA ISTÓK SZOBRÁSZ MÜTERMÉBEN.

Játszani szerfelett szeretett és szintugy meg voltak a maga játszószerzei, mint a gyermeknek: báb, labda, dugó, fadarabok stb. Ezen játékszerzei közül hol egyiket, hol a másikat tüntette ki különös szeretetével. S a melyik éppen beesben volt, azt este magával vitte a hálóketreczébe is, a többit pedig éjszakára gondosan eldugdosta szekrény alá s más ilyen biztos helyekre.

Öblös pofazsebei voltak, melyeket valóságos raktár gyanánt használt s a mi tárgy csak a dió nagyságuig megnyerte tetszését, azt elcsente s ide rejtette. Úgy hogy utóbb már ha valami apróbb tárgy elveszett, csak Muidot fogták elő, kikutatták pofazsebeit, a honnan rendesen csakugyan elő is került minden. Ez az eljárás ugyan eleinte sértette a becsületes Muido önértését, de végre maga is beletörődött a dologba, sőt utóbb maga is segített a pofazacsókát kiüríteni. S ezek esténként rendesen meglepő gazdagsággal dicsekedhettek, mert előkerült belőlük: bab, borsó, pénz, kavics, gyűszű, szeg, dugó és sok másféle. A szükségesekeket kiválogattuk, a többit pedig ott hagytuk Muidónak, a ki a sok holmit boldogan raktározta megint az előbbi helyre.

Nagy mulatsága telt benne, ha a könyvekben a képeket nézegethette, kivált ha a képek színesek voltak. S eleinte sokszor megtörtént vele, hogy a mint valami sáska vagy bogárképre fordítottunk, gyorsan oda kapott, hogy megfogja, mignem lassankint rájött, hogy bizony azokat nem lehet megenni.

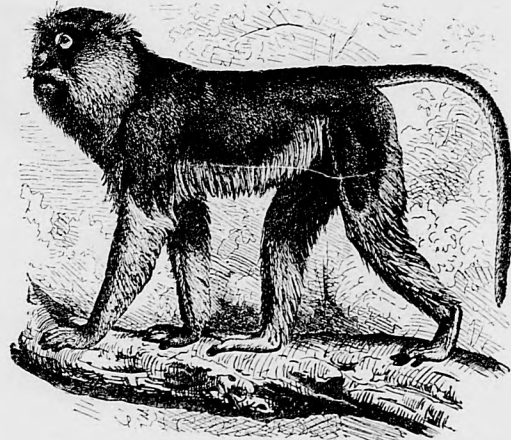
A sáskánál tán csak a vörös hagymát szerette jobban, de — a mi nevezetes — épenséggel nem vetette meg a tintát sem. Ha hozzáfért a tintatartóhoz, óvatosan kiemelte belőle a tollat, szép tisztára lenyalogatta, félre tette, aztán pedig saját becses ujjait mártogatta a tintába s úgy szopogatta a kedves nedűt. Hogy pedig mindenféle gyümölcsöt mód nélkül kedvelt, azt mondani sem kell. Mihelyt reggel felébredt, első dolga volt az asztalhoz rohanni, hogy a kávéfőzést valamilyen el ne mulassza. A mint a borsesz lángot meggyújtották, Muido a világért el nem mozdult volna. Mindjárt első gyönyörűsége az volt, hogy a még égő gyufát megkapta s azt elolthatta, azután felémelt karokkal melegegett a borsesz lángnál, kimondhatatlanul gyönyörködve annak lobo-gásában, valamint a forró víz suhogásában is.

Muido megvágotta az embereket, hogy kiket tiszteljen meg barátságával, kiket ne. A ki megtetszett neki, annak ölébe ugrott, megrángatta ruháját s minden lehető módon játszani akarta

hívni. A ki pedig magas tetszését meg nem nyerte, az ugyan hiába közelgett hozzá, hiába hízelgett neki, Muido megrázta a fejét s így jelentette ki, hogy barátkozni nem akar!

Rendkívüli módon ragaszkodott nőmhöz — folytatja tovább Fechnel-Loesche. Minden baj ellen igyekezett védelmezni, midőn pedig egyszer nőm súlyos betegségbe esett, a majomnak minden kedve oda lett s mivel nem eresztették be a betegszobába, óraszámra az ajtó előtt ült s bebocsátásért esengett. S midőn végre később be lehetett bocsátani, nagy örömmel úrnőjéhez rohant s panaszos hangokat hallatva, nyakát szorosán átölelte, úgy, hogy alig lehetett aztán a hű állatot eltávolítani.

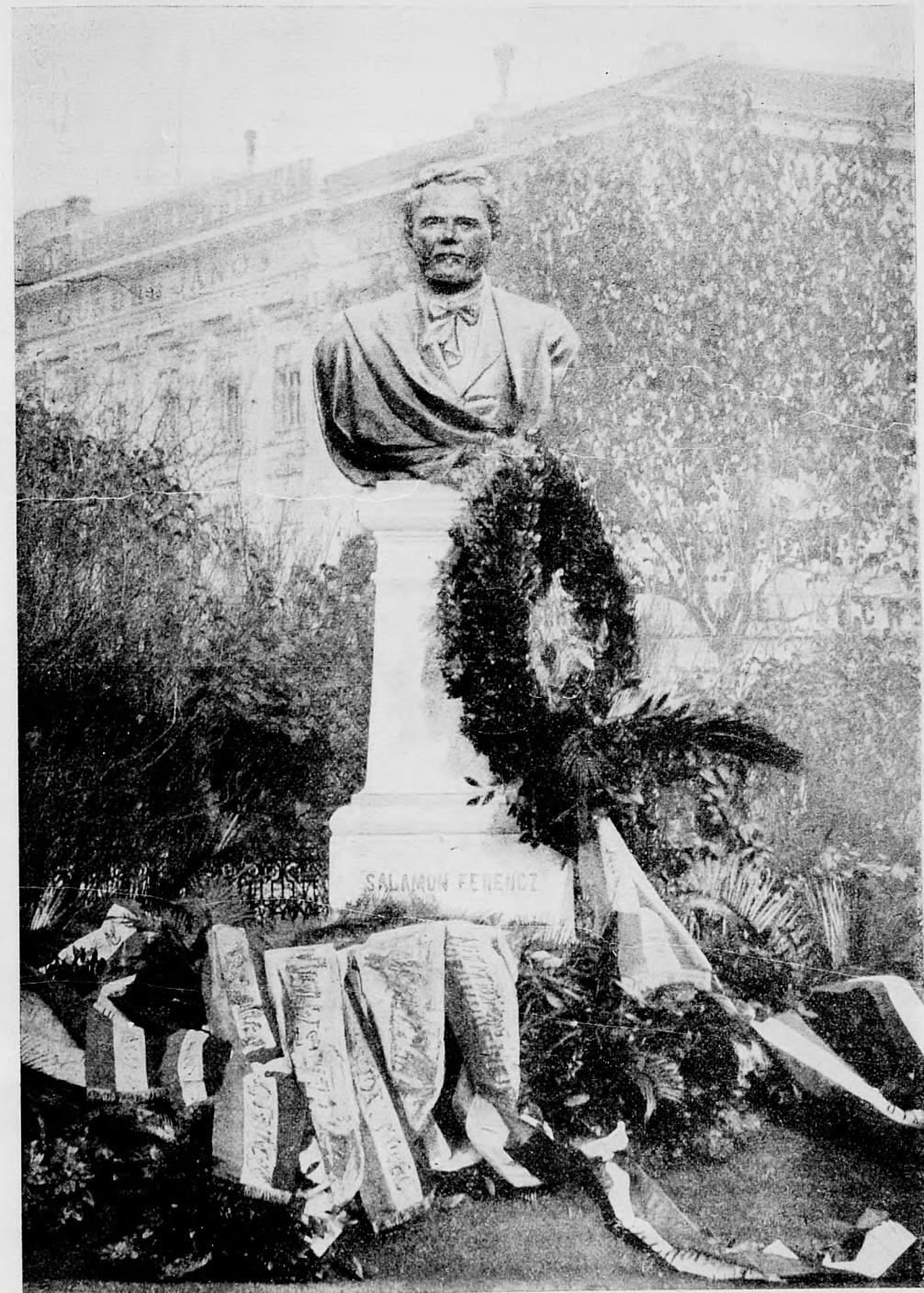
Mikor kis fiú született a háznál, nosza lett

HUSZÁRMAJOM.

nagy öröme a Muidonak. Eleinte ugyan csak csudálkozva bámulta az apróságot, hanem azután egész szeretetét a kis új ember foglalta le. Mikor már a kis fiú csuszkálni kezdett, a majom rendkívül boldog lett, együtt játszadoztak, hengergőztek a szönyegen, szóval nagyszerűen mulattak. S ez mind jól is lett volna, hanem Muido utóvégre a gyermeket egészen magáénak tekintette, irigyelte mindenkitől s nem engedett volna senkit még csak hozzá nyulni sem. Megtámadta a dajkát, sőt a gyermek anyját is megharapta, a kit pedig máskülönbösen annyira szeretett. Végre is nem lehetett mást tenni, mint nagy sajnálattal bár, de a háztól eltávolítani.

Korántsem minden rokona ilyen kedves és jó indulatú ám. Például a *huszármajom*, mely Kelet-Afrika középső részein él a gyérberterdőségekben. Ez már igen mogorva, rosszindulatú legény. Sem emberrel, sem más állattal tartósabb

SALAMON FERENCZ SZOBRA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA PALOTÁJA ELŐTTI.

barátságot nem köt, semmi sem tetszik neki s minden kicsinyiségért megharagszik. Különösen éktelen dühbe borul pedig ha kinevetik. Ilyenkor már nem is jó hozzá közel lenni, mert éles fogaival hamar bosszút áll a rajta esett sérelemért. Különben jókora nagy és izmos jószág, testhossza a farkával együtt majdnem két méter.

SALAMON FERENCZ.

Az újabb idők történetírói között Salamon Ferencz volt a legkiválóbb. Új csapáson haladt, a múlt idők szellemét igyekezett föltámasztani. Bámulatos ítélőképessége volt, nagy és sokoldalú tudása, finom stílusa. Éveken át tanította a történelmet a budapesti egyetemen s tanítványai rajongó szeretettel vették körül.

A Történelmi-Társulat szobrot állított emlékére s ez alkalommal a nagy történetírónak egyik tanítványa: Ballagi Aladár tartott ünnepi beszédet. E beszédből a következő szép és jellemző részeket közöljük:

«Nem igen ismerem életpályát, a mely változottságban gazdagabb, áttekinthetősegre nézve kristálytisztább lenne, mint a Salamon Ferencz. Mert az egész a legteljesebb harmóniában olvadt össze a maga kora összes vágyaival és törekvéseivel. Ha ismerjük az egyiket, ismerjük jóformán a másikat is. Mikor csak irodalmában élhetett a nemzet, Salamon Ferencz aethetikusan és szépíró; mikor a politika kockáján forog a nemzet sorsa, Salamon Ferencz politikus hírlapíró, s midőn a tényleges alkotások kora következik be, Salamon Ferencz történetíró.

Nagy-Enyed, ahol Salamon Ferencz felnőtt, az erdélyi magyar protestantizmus szellemi életének központja, a hol a harminczas és negyvenes években számos ifjú ember nevelkedik, kikre majdan, férfikorukban, soha nem álmódott szerep vár.

Kevés tanár, kevés óra, sok szabad idő mellett, tág tere nyílt ott az önmunkásságnak, melynek irányát érdemes megfigyelnünk, mert első hajlamaiban árulja el legvilágosabban a lélek önmagát.

Salamon Ferencz minden idejét nyelvek tanulására s a matematika és természettudományok tanulmányozására fordította. A matematika iránti előszeretettel a tiszta munkára, a helyes mértékre, a tökéletes bizonyosságra törekvését árulja el.

Alig végezte iskolai észfejtő gyakorlatait, titkos

szövevényes, a kor, már a nagyvilágba szólítja, hogy támogassa feladatai megoldásában. Teljes készenlétben találja az ifjút, ki az első hívó szóra honvédnek állott. Mint egyén beenyészik a harczó nemzeti hadseregbe, melyben éreznie kell a mindnyájukat összetartó közös gondolat feltétlen egységét; minden egyért s egy mindnyájáért.

S mikor az az egység szertefoszlik, részese a tovatűnő nemzeti élet legszertelenebb elzüllesének. Maga is csak kóvályog a világban céltalanul, reménytelenül, életpályák változtatásával. Látszólag a véletlen veti az irodalom terére; Pestre jó és a szépirodalomnak szenteli tehetségét.

Akkoriban a nemzet egész élete az irodalomban vonta meg magát. S már e téren kezdődik Salamon harcza a korlátlan szabadság ellen, a Petőfi utánczó elleni támadásával, melyben a jó izlés határaitól, a helyes mértékről alkotott nézeteit páratlan virtouzitással fejtegette. A Petőfi-utánczókat, kik a hazafiság örve alatt szabadon garázdálkodtak a pieriai berkekben, a természet megfigyelésére utalja s felmutatja nekik a valódi Petőfit, a természet e vadvirágát, a mely utánozhatatlan, mert maga az őszinteség és egyszerűség. Elképzelhetjük, minő hatása lehetett efféle tanulmányoknak az 50-es években, midőn a művészet világszerte ép oly egyenesen haladt a természetes felé, mint a hogy ma távolodik mindentől, a mi természetes.

Azonban a színhely változik. Az októberi diploma kiadása után a sajtó szabadabban mozoghatott s a nemzeti közmunka súlypontja egy lendületre a politikába helyezkedik. Salamon a lehetőség első pillanatától fogva már publicista.

Neki természetesebb szerepre még soha sem vállalkozott. Megvolt benne minden: erkölcsi integritás, határozott meggyőződés, tájékozottság a politikai kérdésekben, tudományos készség és az irály férfias szépsége.

Salamon Ferencznek hírlapírói és publicistai tevékenységéből hajtott ki történetírói munkássága.

Nem hagyott ugyan hátra egységes nagy magyar történelmet, de nincs a magyar történelemnek a legrégebb kortól a maga koráig oly időszaka, melynek körében ritkabeccsű műveket ne alkotott volna. S egész közéletünknek nincs oly nevezetesebb alapvető intézménye, melyről ne nyilvánította volna mindig eredeti, tehát mindig tanulságos véleményét.

Gazdagszelleme sokoldalúságát mindenestől

belevitte egy oly tudományba, mely eladdig pusztán csak az elbeszélő fokon maradt.

Hogy az egyetemen, tehát élőszóval is eredményes volt tanítása, módszere megkapó korszerűségének mindenkéül való bizonyossága.

Minő hatást gyakorolt reánk; mily csodálattal és lelkesedéssel csüngtünk beszédén; minő áhítattal lestük minden igéjét! Azon egy év alatt, míg hallgathattam, egyetlen előadását mulasztottam el, de eleve fölkértem egy barátomat, jelenleg kolozsvári egyetemi tanárt, hogy írja le számomra. Kincsek elvesztésének tartottam volna, ha egyetlen előadását nem kapom meg.

Immár egy évtizede, hogy búcsút vett tőlünk. Most újra itt van, jelen valóvá tette őt leg-

SALAMON FERENCZ.

hivatottabb biráinak, munkatársainak kegyelele. Itt van e téren, melynek minden röge ráemlékeztet, e téren, hol a korona és a nemzet egygyé válását jelképező koronázási domb állott, hol a legnagyobb magyar szobra és a magyar tudomány székes palotája emelkedik és a hol nap-nap mellett hatalmasan hullámszik az élet, melynek ép az ő felfogása szerint, magistrája kell hogy legyen az igazságra törekvő történelem.

Az emléken, mely előtt állunk, a művész Salamon Ferencz átszellemült arcvonásait örökíté meg, a Magyar Történelmi Társulat azt a mély hálát, melylyel a Gondviselésnek tartozik, hogy Salamon Ferenczet magáénak vallhatta. E társulat nevében küldöm kegyeletünk tárgya felé a commilitók ősi szózatát, most, ez ünnepélyes perczben, midőn érzebeöntött képmását im, először pillantjuk meg: *Salamon Ferencz, légy üdvöz!*

A KÉT KIP-TESTVÉR.

Irta Verne Gyula. Fordította Zsigány Árpád. 8

— Arról van szó, — magyarázta rejtélyesen, — hogy valami véletlen szerencsétlenség megfoszsa a brigget kapitányától... Tegyük föl, hogy valamelyik sötét, viharos éjszakán Gibson úr belefördül a tengerbe... Ki lesz az utódja?... a «James-Cook» kapitánya?... Mindenesetre Balt mester... A hajó-tulajdonos és Nat Gibson annyit értenek a tengerészethez, mint a hajdu a harangöntéshez... És akkor, a helyett, hogy Flig Balt kapitány Hobart-Townba vinné a hajót... Szóval... azt hiszem, erről lehet beszélni, vagy mi?...

S látván, hogy Flig Balt hallgat, nagyot káromkodva folytatta:

— Más módját nem látom... Ezekkel az átkozott hollandusokkal együtt nyolczan vannak... nyolcz kötél a nyakukra... Meg kell hát fosztanunk őket a kapitánytól, hogy könnyebben elbárhassunk velük.

Ezzel szemben Len Cannonnak az volt a véleménye, hogy hat elszánt ember könnyen végezhet nyolcz olyan ellenféllel, aki semmitől sem tart, ha váratlanul ütnek rajtuk... Elég, ha kettőt titokban eltesznek láb alól: akkor ők is csak hatan lesznek... Aztán így végezte beszédjét:

— Holnap éjjel meg kell kísérteni a dolgot... Balt mester szóljon, hogy beleegyeznek-e, s akkor holnapután már ura lesz a briggnak.

— Nos, Balt mester: mit felelsz? — unszolta őt Vin Mod.

Mielőtt Balt mester, a ki még habozott, felelhetett volna, a kapitány lekialtott érte a hajóhidról, hogy menjen föl hozzá.

Len Cannon nagyon dühbe jött a földézetmester pipogyságán és határozottan kijelentette Vin Modnak, hogy ha Port-Praslinig nem történik valami, ő és társai megszőknek a briggről, mert semmi kedvük nyavalyogni a tengeren.

Ezzel faképnél hagyta Vin Modot, a ki maga is nagyon aggódott tervei sikerültén, mivel ismerte Flig Balt habozó, aggodalmas természetét.

Mind a mellett egyre leste a kedvező alkalmat, hogy a kapitányt valami módon eltehesse láb alól. De ez lehetetlen volt. A gyönyörű estétet Hawkins úr, Nat Gibson, a két Kip-testvér mind fönt töltötték a földézetben, Gibson kapitány társaságában, s mikor úgy éjjel tájban lementek aludni, velük ment a kapitány is, úgy hogy a megtámadásról szó sem lehetett.

Közben a brigge elhaladt Uj-Kaledonia mellett, melyet a korall-szigetek és zátonyok úgy körül fognak minden oldalról, hogy úgyszólván csak egyetlen egy megközelítő pontja van: Nouméa-kikötő, a mely egyszersmind a fegyenc-gyarmat fővárosa is.

— Mennyi derék ember sanyarog ott! — sóhajtott Len Cannon, a sziget felé pislogva. — Ha csak tized ide kaphatnék magam mellé...

— Hamar végeznék a kapitánynyal, mi? —
vágott közbe Vin Mod, a ki mellette állt.

A tenger, melynek habjait a *«James-Cook»* szántotta, valamennyi hajós tapasztalatai és állítása szerint, a legveszedelmesebb a földkerekség összes vizei között. Körülbelül két szélességi foknyi területen a korall-szirtek és zátonyok szeszélyes, folyton váltakozó sokasága lappang az örökké tajtékos és hullámzó tenger színe alatt és a sok, nem eléggé ismert, szabálytalan tengeráramlat csak még veszedelmesebbé teszi a hajózást ezen a korall-tengeren.

Szerencsére Gibson kapitány nem először járt erre s óvatosságból lehetőleg távol tartotta a hajót attól a veszedelmes zónától, a melyben a korall-szirtek és zátonyok egymást érik.

November 9-ikének délutánján Nat Gibson a földéleten sétált s unalmában messzelátójával vizsgálta a szemhatárt. Egyszerre csak meglepetve fölkiáltott, s apjához sietett, a ki fönt a hajó-hídon beszélgetett a két Kip-testvérrel és Hawkins úrral.

— Nézzék csak, mi az ott! — szólt kelet felé mutatva, a hol vagy két mérföldnyire, valami sötét tömeg libegett a vizen.

— Annyi bizonyos, hogy nem zátony, — mondta Kip Károly, miután hosszasan megnézte a messzelátón át.

— Ezt én se hiszem, — felelte a kapitány. — A térkép ezen a vidéken nem tud zátonyról.

— Nekem úgy tetszik, hogy úszik és libeg, — szólt Péter, a kinek legjobb szeme volt mindnyájuk közt.

— Akkor meglehet, hogy hajóroncs! — kockáztatta meg Hawkins úr a föltevését.

— Halló, Hobbes! — kiáltott oda Gibson kapitány a kormányosnak: — kerülj csak közelebb ahhoz a valamihez!

Fél óra múlva világos volt, hogy az az úszó holmi csakugyan hajóroncs; féloldalt dőlt hajó volt: — s mivel a két Kip-testvér valószínűnek tartotta, hogy a *«Wilhelmina»* lehet, mely csak három héttel ez előtt ütközött össze a gőzössel, Gibson kapitány elhatározta, hogy megnézi az elpusztult hajót.

Keresztbe feszítették hát a brigg vitorláit, lebecsátották a nagy csónakot, a melybe három matróz ült evezni, továbbá a két Kip-testvér és Nat Gibson.

A hajóroncs valóban a *«Wilhelmina»* romja volt.

Féloldalt hevert a vízben, az eleje egészen víz alatt volt és csak a fara állt ki a tengerből, de már a hajó-szobában is térdig ért a víz.

Nat Gibson, a két Kip-testvér és Vin Mod fölkapaszkodtak a földéletre, mely e pillanatban száraz volt, mivel a tenger oly síma volt, hogy még fodrokat is alig vetett.

Mindenekelőtt azt keresték, hogy nincse-e élő ember a földéleten? . . . De nem volt; azon a rémes éjszakán mindnyájan csak menekülni óhajtottak, s a két Kip-testvéren kívül, egy lábíg el is

vesztek: holott ha a golettán maradnak, valamennyien megmenekülhettek volna! . . .

A két testvér mindenekelőtt az okmányait és egyéb vagyonát kereste; de szerencsétlenségre a kabin, melyben laktak, nagyon közel volt a lékhez, mit a gőzös ütött a golettán, úgy hogy félig megtelt vízzel, s a hullámok mindent kimosztak belőle . . .

Vin Mod azonban, a ki szemesebb volt a többiek-nél, mégis talált valamit: egy maláj-mivű törökést, a minek krisz a neve, és Péteré volt, a ki, mint érdekes fegyvert, gyűjteménye számára vette meg. Ez a gyilok, leesvén a földre, beleszorult két deszka közé, s Vin Mod is úgy akadt rá, hogy megbotlott benne a víz alatt. Önkénytelenül az inge alá dugta, — csupa tolvaj-ösztönből, maga se tudta, hogy miért . . .

Nem lévén egyéb dolgok a hajóroncsban, lekúsztak róla a csónakba, mely gyorsan vissza vitte őket a brigg földéletére. Minden, a mit magukkal hoztak, néhány ruhadarab, fehérnemű és egyéb apróság volt, a mely éppen megmaradt Kip Károly vízmentes matróz-bőrszákjában.

IX.

Kaland a pápuákkal.

A Louisiada-szigetecsoportnak, a hová most ért a *«James-Cook»*, igen rossz híre van a hajózás történetében. Háromszáz esztendeje földözte föl a portugál Serano, aztán a hollandus Shouten is ott járt 1610-ben, de mind a kettőjüket oly nyílzáporral fogadták a benszüllött pápuák, hogy partra sem szállhattak. Végre a francia Dumont d'Urville 1827-ben, kartács-tűzzel tört magának utat a vadak kanoé raja közt s csak életveszelelemmel szabadulhatott meg tőlük . . .

— Az még semmi! — szólt közbe Nat Gibson, — midőn apja elvégezte ezt a rövid bevezetést és ismertetést: — a civilizáció azóta sem honosodott meg a Salamon-szigetek és Uj-Guinea közt. Elég elolvasni Carteret, Hunter és az amerikai Morell utazásait, a ki majd hogy el nem veszett egész hajós-népével együtt! . . . A szigetecsoportok egyikének «Massarene» a neve, a mi annyit jelent, hogy «mészárlás»: de a többi is mind megérdemlé ezt a jellemző melléknevet.

— Ej, nekünk nincs mit félni tőlük, — felelte Gibson kapitány vállat vonva. — Először is nem megyünk közel a parthoz, másodsor pedig van elég fegyverünk, sőt egy tizenöt-fontos sugár-ágyunk is, a melylyel tisztességes távolban tartathatjuk a benszüllötteket.

Ezek a benszüllöttek, a pápuák, vagy negritók, afféle közép-faj a malájok és szerencsenek közt. Se nem földművelők, se nem pásztorok és apróbb törzsekre szakadva élnek, főnökeik, vagy a mint ők mondják: «kapitányaik» alatt. Legtöbbjük még emberevő és fölötte vad; a szegény misszionáriusok közül, kik az Isten ígését hirdetni mennek oda, ritkán kerül haza élve egy-egy, s az is

borzalmas dolgokat tud beszélni e vadak erkölcséről és szokásairól.

A *«James-Cook»* éjszakára bevonta vitorláinak két-harmadrészét és lehetőleg távol lavirozott a partoktól, már csak azért is, mert a Csöndes-tengernek ez a része tele van zátonyokkal és korall-szirtekkel.

A legénység fele talpon volt a sötét éjszakában és éber szemmel vigyázott. A Rodney-fokon túl, az egész part hosszában, több nagy pásztor-tűz lobogott, de a tenger köröskörül csöndes volt. . . . Csak éjfél tájban rémlett úgy az őrt-álló matrózoknak, hogy néhány kanoé siklik tova nesztelenül a hajó mellett: de erre se mertek volna megesküdni . . .

Semmi egyéb nem zavarta meg az éjszaka esőndjét, de másnap reggel, az addig elég friss szellő, hirtelen elállt . . . A hajó vitorláit petyhüden estek össze: a brigg mozdulatlanul vesztegelt a vizen.

Valamivel déli tizenkét óra előtt az őrt-álló matróz jelentette, hogy egy piróga közeledik . . . Kip Károly élesen szemügyre vette a csónakot messzelátójával és így szólt:

— Egyenesen felénk tart . . . Két embert látok benne.

— Csak kettőt? — kérdezte Hawkins úr. — Nos, ha csak ketten vannak, akkor talán föl is ereszthetjük őket a hajóra.

— Annál is inkább, — vágott közbe élesen Nat Gibson, — mert én szeretném lefotografálni őket . . .

— Hát csak hadd jöjjenek, viszonzá Gibson kapitány vállat vonva: — ha roszban járnak, majd elbánunk velük.

A fakéregből készült kis piróga gyorsan közeledett, s midőn vagy ötven lépésnyire volt a hajótól, az egyik pápua fölállt és hangosan oda kiáltott a hajóra:

— Ebura! . . . ebura! . . .

— Ez annyit jelent, hogy «madár», ha jól tudom, — mondta Gibson kapitány. — Lehet, hogy valami madarat hoztak.

Valóban úgy is volt: a pápua fölkapott a csónak fenekéről egy csodaszép paradicsom-madarat és fölmutatta a hajóra.

Ez a madár talán a leggyönyörűbb valamennyi rokona közt; a tollazata bársonyos vörös-barna, a feje részben narancs-színű, a szemé körül nagy fekete folt, a nyakán ragyogó aranyos-öv, villogó vörös-réz alapon, a hasa hófehér, szárnytollainak a vége smaragd színű, hosszú farkában pedig a legváltozatosabb színű keverednek a sárga, vörös, fehér, zöld és arany színű tollak . . .

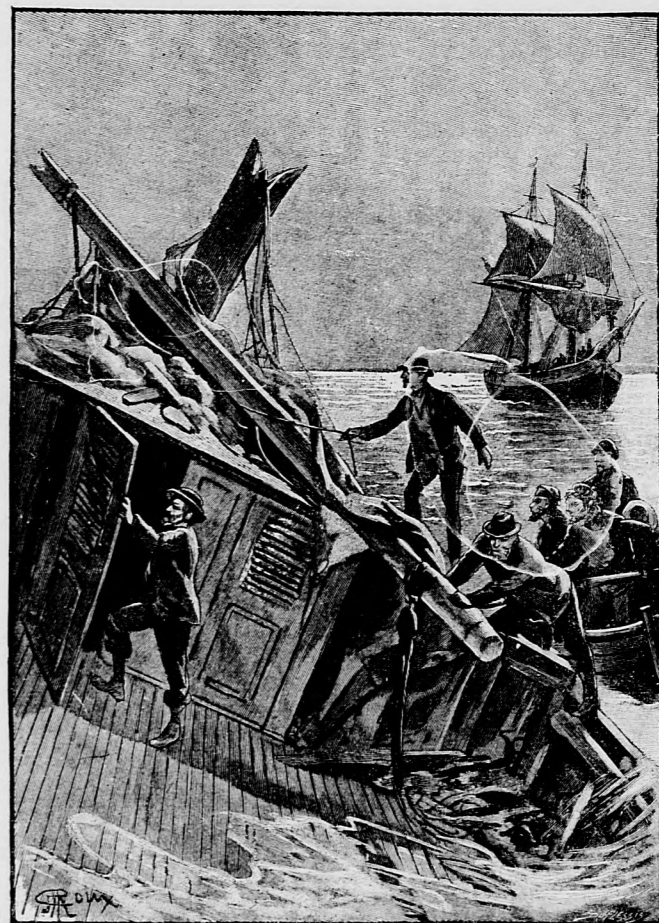
— Na, ezt a madarat igazán szeretném! — kiáltott föl Hawkins úr elragadtatva.

Gibson kapitány intésére Vin Mod lebecsátotta a kötél-hágesót, s a pápua, kezében a paradicsom-madarat, a majom ügyességével kúszott föl rajta, s a földéletre toppanva, hangosan ismételte:

— Ebura . . . ebura . . .

Társa lent maradt a pirógában, s rá se hederítve a matrózokra, a kik jelekkel akartak vele beszélgetni, egyre a hajót vizsgálta.

A madaras pápua közepes termetű, széles

E pillanatban száraz volt a földélet.

vállú, izmos férfi volt; az orra kissé lapos, az ajkai duzzadtak és kifelé fordulók, a haja durva és fölálló, bőrének színe fényes sárgásbarna, arcának kifejezése nem értelem nélkül való, sőt határozottan alattomos és ravasz . . .

Meglátván Hawkins úr szemében a csodálkozás és a vágy kifejezését, egyenesen odament hozzá, s feléje nyujtván a madarat, így szólt:

— Vobba . . . vobba . . .

— Inni akar, — mondta Gibson kapitány s mindjárt fölhozott egy üveg rumot.

A madaras pápua jól megnézegette az üveget, hogy tele van-e, aztán a hóna alá csapta, a mada-

rat oda adta Hawkins úrnak, ő maga pedig elkezdett föl s alá botorkálni a földézetben, látszólag csak úgy találmra, voltaképen azonban élesen szemügyre vévén mindent.

— Allítsd csak meg, apám, — kérte Nat Gibson: — hadd kapom le hamar!

De a pápua nem akart kötélnek állni. Ámbár nem tudta, miről van szó, semmiképen sem akart egy helyben és nyugodtan állni... mégis, mikor Nat Gibson bedugta fejét a gép kamrájába, ez annyira meglepte, hogy egy pillanatra mozdulatlanul maradt bámulatában: — s ez az egy perc éppen elég volt, hogy Nat Gibson megcsinálhassa róla a fölvetelt.

Most már Gibson kapitány is eleresztette a pápuát, a ki ekkor rögtön indult vissza a pirógájába... de mentében eltévedt, s először is bekukkantott a hajó-fenekbe, a mely éppen nyitva volt, aztán pedig fölzaladt a hajó orrára, a hol megpillantotta a sugár-ágyút.

— Mera!... mera! — kiáltott föl hirtelen.

A mi azt jelentette, hogy «dörgés»: — tehát jele volt annak, hogy a pápua jól ismeri ezt a félelmetes fegyvert. Ugyanekkor gyűlöletes, szilaj láng villant föl a szemében: de ez csak egy pillanatra tartott; aztán egykedvűen megfordult, gyorsan lement a pirógájára s a következő percben már versenyt evezett másik társával...

— Látták, hogy szemügyre vette ez a haramia a hajót? — kérdezte Kip Károly, mikor a csónak eltávozott.

— Nekem is föltűnt, — felelte Hawkins úr.

— Na, e fölül ugyan nyugodtan alhatunk, — szólt Gibson kapitány. — Fogadok, hogy egy óra múlva holtrészeg lesz, mert a meddig a rumos üvegben tart, ugyan föl nem kel mellőle.

Délután beborult az ég és finom eső kezdett szitálni. Ha ez így tart, akkor még az éjjel se várhatunk szelet, s itt kell rostokolniuk. Az összesküvők, a kiknek malmukra hajtotta volna a vizet, ha horgonyt vetnek, — mert akkor csak Gibson kapitány maga örködik, a két Kip-testvér pedig bizonyára aludni megy a többiekkel, — ki is főzték az éjszakai gaztettet ily módon:

... Midőn éjfélkor Len Cannon, Sexton, Kyle és Brice fölváltják többi társaikat, az alkalmas pillanatban megrohanják Gibson kapitányt és elteszik láb alól... Ha végeztek vele, akkor megfontolhatják, hogy mindjárt folytassák-e a munkát alvó társaikon és Hawkins úron, meg a többiekben is... Egyelőre elég lesz, ha a kapitánytól megszabadulnak: a többi magától következik...

Ámde az eső már hat óra tájban elállt, s a távolban cikázó villámok jeleztek, hogy vihar közeledik... A kapitány tehát nem vethetett horgonyt, s viszont, a felhős ég alatt, oly rekkenő lett a hőség, hogy az urak közül senki se gondolt a lefekvésre.

Az összesküvők a fogait csikorgatták tehetetlen dühükben, látván, hogy az urak mind a hajó farán ülnek és beszélgetnek... Tíz óra

lehetett... Egyszerre, a mint ez a legélénkebb társalgásban is megesik, hirtelen csönd lett... Csaknem egyidejűleg Jim, a kis hajós-suhanca, a ki csupa mulatságból szellőzni mászott föl a középső árbocz tetejére, ijedten sikoltott föl: — Pirógák jönnek!...

(Folyt. köv.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Önképzőkori tudósítások. A *kassai főgimnázium* önképző-, dal- és zeneköre ünnepélyt rendezett *Szent Imre* hercegnék, a gimnázium védszentjének tiszteletére. Az ünnepélyes mise meghallgatása után az ifjúság zászló alatt vonult be a nagyterembe, a hol nagyszámú közönség gyűlt már egybe. A zenekar rázendített a gimnáziumi indulóra, majd Sztankó Albert VIII. o. t. tartott beszédet, melyben az ünnep magasztosságáról szólt. Ezután több zeneszám és szavalt következett. — A *csiksomlyói főgimnázium* önképzőköre több gyűlést tartott már eddig. Ezek műsora igen változatos volt. A körben több kiváló szavalt hangzott el. Ilyenek voltak Bálint Vilmosé és Gidró Lászlóé. Szabad előadást László Kálmán VIII. o. t. tartott. A kör már pályázatot is hirdetett. — A *temesvári áll. főreáliskola* «Petőfi-önképzőkör»-e megtartotta alakuló gyűlését. A kör tisztikara: titkár Stróbl Izó VIII. o. t., főjegyző Avender Géza VIII. o. t., könyvtáros Krausz M. VIII. o. t. — A *jászberényi áll. főgimnázium* önképzőköre okt. hó 24-én tartott önképzőkori ülésén szavaltak Weisz Imre és Spitzer Géza VI. o. t., Baumgartner Gyula VII. o. t. és Reiner Károly V. o. t. Felolvastak Grünwald Sámuel VIII. o. t. és Stricker B. — A *sárospataki «Erdélyi» önképzőkör* november 15-én tartotta hetedik rendes gyűlését. A bizottság a pályadíjat lírai költeményre Vass Béla gimn. VII. o. t. «Ábránd» cz. költeményének ítélte oda. Markovits Henrik gimn. VII. o. t. és Z. Szombati István VII. o. t. szavaltak. — A *nagyvárad m. kir. áll. főreáliskola* «Arany János-önképzőkör»-e folyó hó 8-án tartotta hatodik gyűlését a következő műsorról: Emlébeszéd Katona J. fölött, tartotta Bleier J. VIII. o. t. Szavaltak: Weisz I. és Hartstein A. VIII. o. tanuló. Elbeszélés, írta és felolvasta Király J. VIII. o. t. Szavalt Lőrincz S. VI. o. t. «A tót tánczmester», Gabányitól, előadta Fischer E. VIII. o. t. — A *temesvári áll. főgimnázium* «Vörösmarty-kör»-e november 14-én tartotta második gyűlését. A titkár és pénztáros jelentése után Murgu Péter VI. o. t. elszavalt Eötvös br. «A vár és kunyhó» cz. költeményét, Beck Mór VI. o. t. pedig Garay «Bánk-bán» cz. költeményét. — A *kaposvári áll. főgimnázium* «Virág-önképzőkör»-e nov. 2-án rendes ülést tartott a következő műsorról: Pályatételek kitűzése. Szavalt Bebesi I. VIII. o. t. Koldusének, Aranytól, szavalt Grosz L. V. o. t. November 9-én szintén rendes ülést tartott, melyen Habercfeld H. V. o. t. szavalt. «Angyal és gyermek» című költeményt bírálta Weisz S. VIII. o. t. Szerzője Habercfeld O. VII. o. t. — A *székelyudvarhelyi ev. ref. kollégium* «Petőfi-önképzőkör»-e eddigelé négy rendes ülést tartott. Ezek a következők szerepeltek: Kiss Károly VIII. o. t. és Hegyi István VII. o. t. felolvasással, Hegyi István, Nagy Lajos, Pál Lajos, Szabados József és Szörnyű Béla VII. o. tanuló, szavallással; Bedő Béla, Grün István, Derzi Béla, Stefani Károly VII. és Zakariás József VIII. tanuló zenedarabban. — A *szegedi kegyesrendi főgimnázium*

önképzőköre f. hó 16-án tartotta ötödik rendes gyűlését, melyen felolvasást tartottak: Nagy Illés VIII. o. t., Grün István VIII. o. t., szavaltak: Gábor Arthur VIII. o. t., Plesz Jakab VIII. o. t., Kerner Géza VII. o. t., Polgár István VII. o. t., bíráltak: Dögl Adolf VIII. o. t., Csala Lajos VIII. o. t., László Gyula VII. o. t., Szarvady Lajos VIII. o. t. — A *veszprémi kegyesrendi főgimnázium* «Anyos-önképzőkör»-ének nov. 16-án tartott gyűlésén szavaltak: Pichner Antal, Kiss Sándor, Szauer Antal VIII. o. tanuló s Nagy Jenő VII. o. t. Sándorfi Dezső VII. o. t. felolvasott, Rádai Gyula pedig verset adott be. A kör pályatételeit is kihirdette. — A *budapesti V. ker. áll. főgimnázium* önképzőköre f. hó 9-én tartotta harmadik rendes gyűlését. Targysorozata a következő volt. Szavaltak: Berger Dezső és Barna Ernő VIII. o. tanuló. Szabad előadást Róz Imre VII. o. t. tartott. Európa fejlődése. Szabadon előadta Telts Árpád VIII. o. t. A krakéler. Ábrányi Emiltől. Előadta Papp Tihamér VII. o. t. — A *mohácsi m. kir. áll. polgári iskola* «Petőfi-önképzőkör»-e az 1902-3-iki iskolai évre Brand Ede igazgató úr elnökele alatt a következőképpen alakult meg: Elnök: Járkó Ferencz VI. o. t., főjegyző Földváry Nándor VI. o. t., aljegyző Kózler Oszkár IV. o. t., pénztáros Lórencz Adolf VI. o. t., ellenőr Mnistik Tódor V. o. t.

FEJTÖRŐ.

Történelmi kérdés:

Kivolt az a szerb király, V. István veje, ki már 1289-ben, IV. László gyenge uralkodása elején, elfoglalta Boszniát és azt később átengedte öcsének? Hogy hívták öcsét? Mint szerb király milyen nevet viselt?

(Barna Géza.)

Természetrzaji kérdés:

Melyik éneklő madár az, melynek háta sárgászöld, hasa világosabb sárgás, a him fejteteje fekete, csőre finoman hegyes, melynek segélyével a nyírfa és égerfa magvait a magrejtő pikkelyek alól ügyesen szedegeti ki? Kanári madárral gyakran párosítják.

(Csiszár József.)

Rejtett név.

Győr, Lőcse, Esztergom, Veszprém, Fegyvára, Ungvár, Arad, Érsekújvár, Rozsnyó, Árokszállás, Ruszt, Hatvan, e 12 városnév kezdőbetűiből egy 13-ik város neve állítandó össze.

(Radó Ferencz.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 november 30.

6. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése.

Számtani kérdés: 288. *Természetrzaji kérdés:* Aranyos szövő madár (ploceus melanocephalus). **Történelmi kérdés:** Simplicius pápa, 468-ban választották és 483-ban halt meg. *Képrejtvény:* A fiatalság az élet tavasza.

Helyesen fejtették meg: Ordódy László, Dobránszky Ede, Trstyánszky Gábor, Holessch Gyula, Weisz Márkus, Vass István, Bergl Rezső, Pajor Jenő, Serák József, Fischer Manó, Haasz Aladár, Kósa József, Spessa Adolf, Kovács Sámuel, Lipták Lajos, Schoch József, Blum Ede és Andor, Faragó Andor, Csillag László, Müller István, Steiner Pál, Lusztleáder Sándor, Városvy Károly, Fekete Géza, Glatz Ernő, Friedmann Ernő, Dulin Jenő, ifj. Botka Béla, Ungár Dezső, *Székács György*, Jurtinus Gyula, Hrucesjar Dániel, Immerblum Dezső, koronghi Lippich Dénes, Bruckner Alajos, Szathmáry Árpád, Fehér Antal, Gellért Hugó, Gombóc József, Popper József, Füzeséry Bálint, Czinczár Miklós, Kukuk Arthur, Becz Antal, Szemző István, Keresztély Ernő, Mayercsák Gyula, Lustig testvérek, Wettin Jenő, Eisler Dezső, Steffits Mihály, Polónyi Béla, Görbe Sámuel, Reichenfeld Rezső, Bissingen Sándor gr., Békéfy László, Földváry Nándor.

A kitűzött könyvjutalmat (Laurie A.: Diákélet Angolországban, díszk.) *Székács György* főgimn. V. o. t., losonci előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

«Hosszabb elbeszélés.» Nagyon el van nyújtva. A mese nem volna érdektelen, de igen krónikaszerű. Egyáltalában nem tartjuk szerencsés gondolatnak, hogy verses formában írta. Készséggel elismerjük verselő ügyességét, de ez még nem jelent határozott költői tehetséget. Az a kritika, melyet hallott, jóakarató kritika volt, de kellő önbírálat híján tévútra vezethetné őnt. Arra se vágyódjék, hogy műve és neve minél előbb nyomdafestéket lásson. Higgyen nekünk, az ilyesmire nagyon ráér az ember. — A. (Kaposvár). Olyan című lapot nem ismerünk. A francia ifjúsági írók műveit ajánljuk, továbbá kisebb elbeszéléseket, meg egy jó francia-magyar szótart. Olvasson minél többet, tanuljon szavakat s ha módja van rá — gyakorolja. — G. L. A születésnapra szóló rigmusban igen tiszteletre méltó érzelmek vannak, de költészet nincsen. Kűldje el azoknak, a kik az édes szülő szemével nézik, nekik jól fog esni, de közlésre nem való. — D. I. (Budapest). 1. Nyerhet. 2. A félvezen át tart. — F. E. I. (Szendrő). A bekötési tábla (egész évfolyam) ára 1 kor. 60 fill. — N. E. (Budapest). 1. Verseghy és Sulzer. 2. Lehet tudósító. — T. I. (Nagy-Enyed). Lehetőleg szerda estig küldje be. — Sch. Gy. — (Budapest). 1. Kár azért haragudni, nem volt abban semmi rosszakarat. 2. Válasszon valami jó magyar nevet, ha ez nem tetszik. — F. I. (Besztercebánya). Közölhetetlen. — S. I. (Székesfehérvár). Ha a kör titkárja nem küldi be, úgy szívesen megbizzuk őnt.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyabau album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellékek és díszvasalások képes gyűjteményét.

Mivel a fentemlített cikkek és kellékek az ideig jórészt Bécsből szerzettettek be, indítatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Tisztelettel 9076

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Arjegyzék kívánatra bérmentve.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten (IV., Egyetem-utca 4. szám, földszint) és minden könyvkereskedésben kapható:

IFJÚSÁGI OLVASMÁNYOK.

Arany János. *Válogatott kisebb költemények* (az alsóbb, III. és IV. osztály számára). Kötve 1 K 40 f.
— *Rózsa és Ibolya, Losonczi István* (a IV. osztály számára). Kötve 70 f.
— *Toldi* (a IV. osztály számára). Kötve 1 K.
— *Toldi és Toldi estje*. Kötve 2 K.

Beniczky Irma. *Képes családi játékkönyv*. 300-nál több mulató foglalkozás, játék, talány és tréfa. Mindenkoru fiú- és leánygyermek számára. Második bővített kiadás. Kötve 4 K.

Boross Mihály. *Boldogháza*, Zschokke után 60 f. Vászoktésben 2 K.
Ministerileg ajánlva 472 900. sz. a.

Brankovics György. *A magyar szabadságharc története*. Képekkel. Kötve 4 K.
Népies könnyed olvasmány. Kiválóan alkalmas az ifjúságnak.

Bulwer. *Pompeji pusztulása*. Átdolgozta Gaal Mózes. Goró L. rajzaival. (Sajtó alatt.)

Fényes Elek. *Szigetvár ostroma*. Képekkel (V. K. 20) 40 f.
— *Utazások az északi sarkvidéken*. 2 kötet. Képekkel (V. K. 3, 36) 80 f.

Gaal József. *Rontó Pál élete és viszontagságai*. Képekkel (V. K. 18) 40 f.

— *Peru elfoglalása és az Inkák pusztulása*. Képekkel (V. K. 30) 40 f.

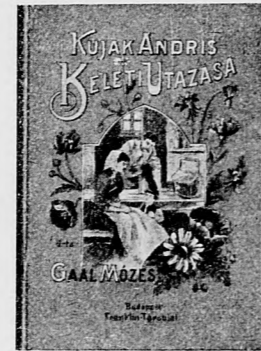
Gaal Mózes. *Kard és lant hőse*. Regényes történet a magyar ifjúság számára. 3 K. Színes vászonk. 4 K.
Ministerileg ajánlva 2923/902. sz. a.

A költő *Zrínyi Miklós* életének kisebb regény keretében foglalt története a mű tárgya. Valami melegség, közvetlenség hatja meg az olvasót, midőn Gaal Mózesnek ezt a könyvét olvassa: szinte kiolvassa a sorok közül, hogy minő szeretettel elevenítette fel a nagy költő, a nagy államférfi s főleg a jó magyar és jó ember emlékezetét. A serdülő kortól festi jellemét változatos, részben költött epizód eseményeknek középpontjára; majd Pázmány Péter udvarában s midőn férfiúvá érkezik: a császártornyai várban. A «Zrínyiás» keletkezésének költői szép leírása igen figyelemre méltó s a politikai életben jelentős szerepet játszó hadvezér-költő jellemzése életnek derekán. Históriait olvas az ifjú a képzelmet megragadó történet keretében, s főleg mint ilyen olvasmányt ajánljuk.

Gaal Mózes. *Kujak Andris keleti utazása*. 2. kiadás. Goró Lajos 22 rajzával 3 K. Vászoktésben 5 K.

Kujak Andris, az oláhfalusi székely eszmadia gyerek tréfás útjáról van szó ebben a könyvben. Kalandos vándor szállja meg Andrist, s elindul Keletre, hogy Kőrösi Csoma Sándor dícsőségének osztályosa lehessen. Kacagató kalandok után egy hetivásáron édes apjával találkozik, a ki hazaviszi és alaposan kikúrálja őt a lábszíjjal kalandos vágyaiból. A szerző gazdag leleményességgel és nagy komikai képességgel teszi e művében nevetségessé a céltalan és éretlen gyermek-kalandozásokat. Az elbeszélés maga mindenütt érdekes, az ifjúság figyelmét ébrentartó; a cselekmény — mint Gaal minden ifjúsági könyvébenél — tanulságos, gyakran megható; a cselejt nemes, a fiatal olvasó kedélyében visszhangot keltő. Hogy aránylag rövid idő alatt

második kiadást ért, tanuskodik alapeszméje életrevalóságáról. A tartalomhoz méltóan simul a kiállítás díszre, az illusztrációk magas színvonala és technikailag kiváló kivitele.

Gaal Mózes. *Virág Palkó*. 2. kiadás. Neogrády Antal rajzaival. 3 K. Vászoktésben 5 K.
Ministerileg ajánlva 2923/902. sz. a.

Gaal Mózes ifjúsági művei között ez a legmeghatóbb, a legközvetlenebb. Az árvantézet világa, változatos alakjai, szomorú és vidám eseményei művészi keretbe foglalva elevenednek meg. Az apátlan-nyátlan Virág Palkó változatos története, küzdelmei és boldogulása a regény érdekességével hat az olvasóra. Nemes hév, megindító humor, mély emberismeret a kiváló tulajdonságok, melyek a könyv íróját az ifjúság előtt annyira kedvelté tették. Mindezek megvannak a Virág Palkóban, mely immár második kiadásban, díszes külsővel és Neogrády hangulatos képeivel jelent meg a könyvpiaczen.

Gaal Mózes. *Komédiás Palkó. Vasárnapi emlékek*. Goró L. rajzaival 2 K. Vászoktésben 3 K 40 f.

Az igazi, a szív mélyéről fakadó költészet gyümölcse ez a «Komédiás Palkó», melyet jól megérdemelt szeretettel fogadják át meg át olvasni hálás olvasói. A gyermek naiv vonzódását a vándor élet e sokat nyomorgó, faluzó komédiásai iránt a szerző könnyed, derűs tolla nagy virtuozitással írja le. Mert Komédiás Palkó a Gaal Mózes lebilincselő hangján maga mondja el, hogyan kapta a becsületes Vagner Pál neve mellé a Komédiás nevet. Komédiás Palkó elbeszéli, micsoda vágy, vonzódás kötötte össze életét a Paprika Jancsi családdal, annak legapróbb művész-palántájával. Lizikével, a kit végre is az ő szerető hitvesül rendelt a mindezeket jól, bőlesen elrendelő gondviselés. De addig sok történik, fordulatos, megindító, vagy erkölcsi tanulságokkal, a kis olvasók szíve majd elszorul, majd ajkuk kacajra fakad s nem is vették észre, hogy e kedves könyvet elolvastán, szívük érzőbbé vált a kenyerüket oly viszontagsággal kereső faluzó komédiások iránt. A kötetet kiegészíti *Vasárnapi emlékek* című elbeszélés a Bertók és Ferkó, valamint a Juliska élete folyása, érdekes, ifjúságnak való, nagy nevelő hatású elbeszélés, átszőve azzal a naiv költészettel, mely Gaalnak az ifjúsági irodalomban nevet szerzett.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

A KEGYELEMKENYÉR.

Regény az ifjúság számára. Irta Gaal Mózes.

IX.

Czipó helyett csizma.

Az újév azzal a szomorú eseménnyel köszöntött be a kastélyba, hogy Ellinor a gyöngéd ápolás daczára — *megdőglött*. Ez a szó nyilván nagyon durva és kiméletlen, de hát a macskák, még a legelőkelőbb származásúak is, a természet örök törvénye szerint meg szoktak dögleni.

A bárónő nagy szomorúságát a sors azzal enyhítette némileg, hogy a mely napon Ellinor örökre behunyta a szemét, ugyanazon a napon érkezett az intézet igazgatójának a levele, melyben értesítette a bárónőt, hogy a főpásztor kivételes kegyből elrendelte, hogy Szalánczy Ádám az intézetbe fölvetessék. Egyben tudatja az igazgató, hogy a nevezett árva fiú az intézet törvényei értelmében semmi külön bánásmódra, el látásra nem tarthat számot, hanem úri származása és nagyon előkelő rokonai daczára egyenlőnek tekinttetik a többi szegénysorsú árvaival s ha netán viselet vagy tanulás dolgában az intézet szigorú követelményeinek nem felelne meg, a kegyes családi fundáció daczára felsőbb tanulmányokra nem bocsáttatik, hanem iparra vagy kereskedésre adatik ki.

Az igazgatói értesítő-levél nagyon száraz volt, minthogy a hivatalos levelek rendszeren ilyenek s nem lágyszívű költők, hanem kemény pennájú hivatalnokok szokták írni.

A bárónő rögtön behívatta Ádámot.

A fiú már megtudta a tisztartó úrtól, hogy levél jött az intézet igazgatójától s hogy nemsokára elmegy a kastélyból. Igen vidám volt az

arca, szokatlanul vidám. Mili tantenak mindjárt feltűnt. Nem esett jól.

— Úgy látszik, hogy nagyon örvendesz? — kérdezte fanyar arcczal a fiútól.

— Nagyon örvendek.

— Tudod, hogy holnap elhagyod a kastélyt?

— Tudom, tante és azért örvendek.

— Úgy?!

— És hogy ott nagyon szigorúan fognak banni, hogy meg is vernek ha —

— De azt én nem — nem bánom.

— Sovány kosztot eszel s olyan lesz a ruhád, mint a szegény gyermekeké. Magad is szegény gyermek vagy, ezt jó lesz, úrfi, megjegyezned. A czipődet magad takarítod —

— Ott nem lesz czipóm, hanem csizmám — vágott közbe illetlenül Ádám.

— Igaz, csizmad lesz, olyan, mint a közönséges falusi parasztfiúké... s az neked jó lesz s ezt is csak nekem köszönheted. Ne felejtsd el soha! Ez jótétemény. Ti, úrfiak, nem tudjátok soha megbecsülni a jótéteményt.

Ádám összeszorította az ajkát és megint daczos kifejezést öltött az arca.

— A büszkeséget, macacsságot le kell szoknod, az nem illik az árva fiúkhöz... Teljességgel nem illik. Veled született s beléd nevelték. Nagyon rosszul tették, de hiszem, hogy le fogod vetközni. Holnap a tisztartó úrral mégy —

— Nem csak vele, Félix bácsi is jön — mondá a fiú.

— Félix báró nem megy veled...

— De —

— Nem akarom ezt az útálatos szót hallani.

Igen sokszor hallottam. Tanuld meg helyette ezt: «igenis». A *de* szócska már sok embert tett az életben szerencsétlenné. Félix báró itt marad.